

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Факультет здоров'я, фізичного виховання і спорту
Кафедра фізичної реабілітації та біокінезіології

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
О.Б. Жильцов
2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Методологія наукових досліджень
у професійній галузі
Для студентів

Спеціальності: 227 - Фізична терапія, ерготерапія
Освітнього рівня: другий (магістерський)
Освітньої програми: Фізична терапія
Спеціалізації:

Київ - 2019

Розробники:

Савченко В.М., доктор медичних наук, професор, зав. кафедри, кафедра фізичної реабілітації та біокінезіології.

Викладачі:

Савченко В.М., доктор медичних наук, професор, зав. кафедри, кафедра фізичної реабілітації та біокінезіології; Хорошуха М.Ф., д. пед.н., доцент, професор, кафедра фізичної реабілітації та біокінезіології.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри фізичної реабілітації та біокінезіології

Протокол від 03.01.2019 р. № 5

Завідувач кафедри (В.М.Савченко)
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи) Фізична терапія

03.01.2019 р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми
(керівник проектної групи) (В.М. Савченко)
(підпис)

Робочу програму перевірено

03.01.2019 р.

Заступник директора/декана (О.С. Комоцька)
(підпис)

Пролонговано :

На 20__/20__ н.р. _____ (______). «__»__ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ (______). «__»__ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ (______). «__»__ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ (______). «__»__ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ (______). «__»__ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	Денна	Заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	3/90	
Курс	5	
Семестр	2	
Кількість модулів	3	
Обсяг кредитів	3	
Обсяг годин, в тому числі:	90	
Аудиторні	30	
Модульний контроль	6	
Семестровий контроль		
Самостійна робота	54	
Форма семестрового контролю	Залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни – надання знань, формування умінь і навичок з питань методології, організації та проведення наукових досліджень у сфері фізичної терапії / реабілітації, ерготерапії.

Завдання дисципліни:

1. (ЗК-1) Сформувати здатність виявляти, формулювати і вирішувати професійні проблеми, генерувати нові ідеї для вирішення клінічних, наукових та освітніх завдань, застосовувати у практичній діяльності базові знання, клінічне та рефлексивне мислення.

2. (ЗК-2) Сформувати здатність здійснювати науково-дослідну діяльність та застосовувати результати наукових досліджень, публікувати результати в українських та міжнародних наукових виданнях.

3. (СК-2) Сформувати здатність розуміти клінічний діагноз пацієнта/клієнта, перебіг захворювання, принципи та характер лікування.

4. (СК-3) Сформувати здатність проводити оперативний та поточний контроль стану пацієнта/клієнта, обстежувати та визначати функціональний стан, рівень фізичного розвитку, рухові та інші порушення осіб різного віку, нозологічних та професійних груп відповідними засобами та методами.

5. (СК-11) Сформувати здатність застосовувати результати наукових досліджень в професійній діяльності.

6. Сформувати здатність застосувати знання методів роботи з науковою інформацією зі спеціальних літературних джерел та мережі Інтернет, уміння

здійснювати проектування наукової роботи, визначити проблематику, гіпотезу, мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження, скласти робочий план теоретичного та експериментального дослідження.

7. Сформувати здатність використовувати знання основних положень кваліметрії, уміння використовувати методи опитування та анкетування, уміння використовувати метод експертних оцінок.

8. Надати знання про методи і види (клінічні методи, опитування, анкетування, фізичні, лабораторні, інструментальні вимірювання), сформувати навички їх вибору та використання при проведенні наукових досліджень у фізичній терапії / реабілітації, ерготерапії.

9. Надати знання та сформувати навички правильного застосування статистичних методів обробки одержаних даних. Сформувати навички застосування статистичних методів обробки результатів дослідження в електронній таблиці EXCEL.

10. Надати знання та сформувати навички оформлення результатів наукового дослідження у вигляді наукових публікацій (тез, статей), наукових звітів, наукових кваліфікаційних робіт, в т.ч. магістерської роботи.

3. Результати навчання за дисципліною

1. (ПР-3) Демонструвати здатність знаходити, вибирати, оцінювати, обговорювати та застосовувати результати наукових досліджень у клінічній, науковій, освітній та адміністративній діяльності.

2. (ПР-11) Демонструвати уміння прогнозувати результати фізичної терапії пацієнтів/клієнтів різних нозологічних груп та при складній прогресуючій та мультисистемній патології

3. (ПР-13) Демонструвати уміння проводити самостійну практичну діяльність за фахом.

4. (ПР-14) Демонструвати здатність здійснювати науково-дослідну діяльність та застосовувати та презентувати результати наукових досліджень.

5. Знати про форми наукової діяльності, методологічні підходи до наукових досліджень, загальну характеристику наукових досліджень, методологію і етапи проведення наукових досліджень взагалі і у сфері фізичної терапії / реабілітації, ерготерапії.

6. Знати про інформаційне забезпечення наукового дослідження, вміти працювати з сучасні джерелами інформації (інформаційно-пошукові системи бібліотек та установ науково-технічної інформації), вміти працювати з науковою літературою, оформляти бібліографічний опис літератури та список використаних джерел в процесі наукового дослідження.

7. Знати та вміти застосовувати методи і види досліджень в процесі планування та виконання наукового дослідження у фізичній терапії / реабілітації, ерготерапії.

8. Знати і вміти правильно застосовувати статистичні методи обробки одержаних фактичних даних.

9. Вміти обґрунтовувати та приймати правильні рішення за результатами опрацювання даних, одержаних під час наукових досліджень, формувати висновки.

10. Знати про різні види наукових публікацій, вимоги до них, вміти оформляти результати наукових досліджень у вигляді тез, наукових статей, рефератів.

11. Знати про магістерську роботу як кваліфікаційне дослідження, її структуру, складові, про порядок планування, виконання і захисту магістерської роботи. Вміти оформляти результати власного наукового дослідження у вигляді магістерської роботи.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1. Наука як сфера людської діяльності. Загальні поняття. Методологія і методи наукових досліджень							
Тема 1. Характеристика науки як форми наукової діяльності. Методологічні підходи до наукових досліджень. Наука в Україні.	2	2					
Тема 2. Наукові дослідження. Загальна характеристика. Методологія. Етапи.	6	2					4
Тема 3. Методологія і методи наукових досліджень.	6	2					4
Тема 4. Інформаційне забезпечення наукового дослідження.	12		2				10
Модульний контроль	2						
Разом	28	6	2				18
Змістовий модуль 2. Технологія (організація і проведення) наукових досліджень. Опрацювання результатів дослідження							
Тема 5. Організація та проведення наукового дослідження. Експериментальне дослідження в фізичній терапії /реабілітації, ерготерапії.	4	2					2
Тема 6. Методи і види досліджень у фізичній терапії /реабілітації, ерготерапії. Метрологічний контроль методів досліджень.	4	2					2

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	Самостійна
Тема 7. Фактичні дані як результати проведення дослідження. Збір, систематизація, підготовка до опрацювання.	4		2				2
Тема 8. Статистична обробка даних. Основні поняття математичної статистики. Поняття вибірки. Основні характеристики описової статистики вибірки.	8			4			8
Тема 9. Статистична обробка даних. Загальна характеристика методів статистичного аналізу. Перевірка статистичних гіпотез.	6			2			4
Тема 10. Статистична обробка даних. Статистичні методи обробки результатів дослідження в електронній таблиці EXCEL.	4			2			4
Тема 11. Аналіз залежностей. Кореляційний і регресійний аналізи.	6			2			2
Тема 12. Обґрунтування і прийняття рішень за результатами математико-статистичного аналізу одержаних даних. Висновки.	4		2				2
Модульний контроль	2						
Разом	46	4	4	10			26
Змістовий модуль 3. Оформлення результатів наукового дослідження. Наукові роботи (наукові публікації, магістерська робота)							
Тема 13. Наукова публікація. Види. Вимоги до наукових публікацій.			2				4
Тема 14. Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження.			2				6
Модульний контроль	2						
Разом	16		4				10
Усього	90	10	10	10			54

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. **Наука як сфера людської діяльності. Загальні поняття. Методологія і методи наукових досліджень**

Лекція 1. Характеристика науки як форми наукової діяльності. Методологічні підходи до наукових досліджень. Наука в Україні.

Основні питання / ключові слова: Предмет та поняття про науку, її сутність, історичні аспекти розвитку. Процес пізнання, його види та структура, понятійний апарат, зміст і функції науки. Наука як система знань, закономірності її розвитку. Гіпотеза, докази та формування теорій. Класифікація науки. Організація наукової діяльності в Україні та в вищих навчальних закладах. Нормативно-правова база у сфері науки

Лекція 2. Наукові дослідження. Загальна характеристика. Методологія. Етапи.

Основні питання / ключові слова: Суть і основні види та етапи наукових досліджень. Методологія науки та її структура. Основні наукові категорії і теоретико-методичні поняття. Етапи науково дослідження. Ефективність наукових досліджень.

Лекція 3. Методологія і методи наукових досліджень.

Основні питання / ключові слова: Загальна характеристика наукового дослідження: поняття про методологію досліджень, види та функції наукових досліджень. Методи та техніка наукових досліджень, їх класифікація. Методи емпіричного дослідження. Методи теоретичного дослідження. Експеримент та його характерні особливості в процесі дослідження. Методика здійснення наукових досліджень у фізичній терапії/реабілітації. Стадії наукових досліджень: організаційна, дослідна, узагальнення, апробація, реалізація результатів.

Семінар 1. Інформаційне забезпечення наукового дослідження.

Основні питання / ключові слова: Поняття, терміни та роль інформації в проведенні наукових досліджень. Види та галузі інформації. Первинна і вторинна інформація. Сучасні джерела інформації. Інформаційно-пошукові системи бібліотек та установ науково-технічної інформації. Пошук вторинної документальної інформації з теми дослідження, бібліографічні видання. Техніка роботи з науковою літературою. Оформлення бібліографічного опису літератури та списку використаних джерел в процесі наукового дослідження.

Рекомендована література

1. Костюкевич В.М. Основи науково-дослідної роботи магістрантів та аспірантів у вищих навчальних закладах (спеціальність: 017 Фізична культура і спорт): навчальний посібник / В.М. Костюкевич, В.І. Воронова, О.А. Шинкарук, О.В. Борисова; за заг. ред. В.М. Костюкевича. – Вінниця : ТОВ «Нілан – ЛТД», 2016. – 554 с.

2. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 352 с.

3. Рассоха І. М. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» для студентів 5 курсу денної форми навчання освітнього-кваліфікаційного рівня «магістр» спеціальностей 8.050106, 8.03050901 “Облік і аудит”, 8.050201 “Менеджмент організацій”, 8.03060101 “Менеджмент

організацій і адміністрування (за видами економічної діяльності)” / І. М. Рассоха; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 76 с.

4. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник / Г.С. Цехмістрова. - Київ: Видавничий Дім «Слово», 2004. - 240 с.

5. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посіб. / П.М. Григоруц, Н.А. Хрущ. – К.: Видавничий дім «Конкорд», 2017. – 206 с.

Змістовий модуль 2. Технологія (організація і проведення) наукових досліджень. Опрацювання результатів дослідження

Лекція 4. Організація та проведення наукового дослідження. Експериментальне дослідження в фізичній терапії / реабілітації, ерготерапії.

Основні питання / ключові слова: Вимоги до наукового дослідження (теоретична та практична новизна, проблемність, корисність, результативність, ефективність, чіткість та визначеність усіх категорій і понять). Етапи дослідження: підготовчий (ознайомлення із станом дослідження проблеми, теми, предмета, розробка плану виконання роботи), виконавчий (теоретичне обґрунтування шляхів дослідження, експериментальна перевірка, написання рекомендацій), заключний (складання звіту, надання логічної форми викладу). Експеримент як складова частина наукового дослідження в фізичній терапії / реабілітації, ерготерапії. Сутність наукового дослідження в фізичній терапії / реабілітації, ерготерапії. Вплив особистісних якостей дослідника на результативність наукового дослідження.

Лекція 5. Методи і види досліджень у фізичній терапії / реабілітації, ерготерапії. Метрологічний контроль методів досліджень.

Основні питання / ключові слова: Методи досліджень у фізичній терапії / реабілітації, ерготерапії. Вимоги. Види досліджень у фізичній терапії / реабілітації, ерготерапії: аналіз спеціальної наукової літератури, клініко-реабілітаційне спостереження, опитування, анкетування, вимірювання та запис показників різних методів дослідження стану здоров'я досліджуваних, однократні, багаторазові та моніторингові вимірювання. Особливості проведення досліджень у фізичній терапії / реабілітації, ерготерапії. Метрологічний контроль методів досліджень.

Семінар 2. Фактичні дані як результати проведення дослідження. Збір, систематизація, підготовка до опрацювання.

Основні питання / ключові слова: Первинна і вторинна інформація наукового дослідження. Первинна інформація як основа експериментального дослідження. Деякі особливості планування та проведення дослідження людини. Біологічні дані. Параметри про людину. Біологічні ознаки. Випадкові величини. Типи біологічних ознак. Кількісні та якісні біологічні ознаки. Форми обліку результатів спостережень. Паперові та електронні носії біологічних даних. Збір, занесення та зберігання біологічних даних в електронних базах даних. Як повинні виглядати біологічні дані в електронній таблиці EXEL (приклад даних в електронній таблиці EXEL).

Рекомендована література

1. Костюкевич В.М. Основи науково-дослідної роботи магістрантів та аспірантів у вищих навчальних закладах (спеціальність: 017 Фізична культура і спорт): навчальний посібник / В.М. Костюкевич, В.І. Воронова, О.А. Шинкарук, О.В. Борисова; за заг. ред. В.М. Костюкевича. – Вінниця : ТОВ «Нілан – ЛТД», 2016. – 554 с.

2. Мінцер О. П. Оброблення клінічних і експериментальних даних у медицині: навч. пос. для студ. / О. П. Мінцер, Ю. В. Вороненко, В. В. Власов. – К.: Вища школа, 2003. – 350 с. – (Інформаційні технології в охороні здоров'я і практичній медицині : у 10-и кн./ О.П. Мінцер; кн. 5).

3. Трухачева Н.В. Математическая статистика в медико-биологических исследованиях с применением пакета Statistica / Н.В. Трухачева. – Москва: ГЭОТАР-Медиа, 2012. – 384 с.

4. Реброва О.Ю. Статистический анализ медицинских данных. Применение пакета прикладных программ STATISTICA / О.Ю. Реброва. – М.: Медиа Сфера, 2002. – 312 с.

5. Лапач С.Н. Статистические методы в медико-биологических исследованиях с использованием Excel / С.Н. Лапач, А.В. Чубенко, П.Н. Бабич. – 2 –е изд., перераб. и доп. – К.: МОРИОН, 2001. – 408 с.

Практичне заняття 1-2. Статистична обробка даних. Основні поняття математичної статистики. Поняття вибірки. Основні характеристики описової статистики вибірки.

Основні питання / ключові слова: Основні поняття математичної статистики.

Вибірка даних. Генеральна і вибіркова сукупність. Репрезентативність вибірки. Формування вибірки, методи рандомізації (випадкового відбору). Біологічні ознаки як статистичні ряди даних. Характеристика статистичних рядів. Розподіл випадкових величин у вибірці. Статистичні параметри ознак вибірки. Інтервальні оцінки випадкової величини: довірливий інтервал, межі довірливого інтервалу. Одно-, двох-, трьохсигмові інтервали та їх значення. Довірлива імовірність, статистична значущість, надійність результатів дослідження. Якісні величини вибірки: характеристика, опис та подання. Обчислення абсолютних і відносних частот. Розрахунок необхідного обсягу вибірки.

Рекомендована література

1. Костюкевич В.М. Основи науково-дослідної роботи магістрантів та аспірантів у вищих навчальних закладах (спеціальність: 017 Фізична культура і спорт): навчальний посібник / В.М. Костюкевич, В.І. Воронова, О.А. Шинкарук, О.В. Борисова; за заг. ред. В.М. Костюкевича. – Вінниця : ТОВ «Нілан – ЛТД», 2016. – 554 с.

2. Мінцер О. П. Оброблення клінічних і експериментальних даних у медицині: навч. пос. для студ. / О. П. Мінцер, Ю. В. Вороненко, В. В. Власов. – К.: Вища школа, 2003. – 350 с. – (Інформаційні технології в охороні здоров'я і практичній медицині : у 10-и кн./ О.П. Мінцер; кн. 5).

3. Трухачева Н.В. Математическая статистика в медико-биологических исследованиях с применением пакета Statistica / Н.В. Трухачева. – Москва: ГЭОТАР-Медиа, 2012. – 384 с.

4. Реброва О.Ю. Статистический анализ медицинских данных. Применение пакета прикладных программ STATISTICA / О.Ю. Реброва. – М.: Медиа Сфера, 2002. – 312 с.

5. Лапач С.Н. Статистические методы в медико-биологических исследованиях с использованием Excel / С.Н. Лапач, А.В. Чубенко, П.Н. Бабич. – 2 –е изд., перераб. и доп. – К.: МОРИОН, 2001. – 408 с.

Практичне заняття 3. Статистична обробка даних. Загальна характеристика методів статистичного аналізу. Перевірка статистичних гіпотез.

Основні питання / ключові слова: Загальні принципи, завдання та методи статистичного аналізу. Статистичне порівняння вибірок (груп дослідження). Довірливий інтервал для порівняння вибірок. Перевірка статистичних гіпотез.

Рекомендована література

1. Костюкевич В.М. Основи науково-дослідної роботи магістрантів та аспірантів у вищих навчальних закладах (спеціальність: 017 Фізична культура і спорт): навчальний посібник / В.М. Костюкевич, В.І. Воронова, О.А. Шинкарук, О.В. Борисова; за заг. ред. В.М. Костюкевича. – Вінниця : ТОВ «Нілан – ЛТД», 2016. – 554 с.

2. Мінцер О. П. Оброблення клінічних і експериментальних даних у медицині: навч. пос. для студ. / О. П. Мінцер, Ю. В. Вороненко, В. В. Власов. – К.: Вища школа, 2003. – 350 с. – (Інформаційні технології в охороні здоров'я і практичній медицині : у 10-и кн./ О.П. Мінцер; кн. 5).

3. Трухачева Н.В. Математическая статистика в медико-биологических исследованиях с применением пакета Statistica / Н.В. Трухачева. – Москва: ГЭОТАР-Медиа, 2012. – 384 с.

4. Реброва О.Ю. Статистический анализ медицинских данных. Применение пакета прикладных программ STATISTICA / О.Ю. Реброва. – М.: Медиа Сфера, 2002. – 312 с.

5. Лапач С.Н. Статистические методы в медико-биологических исследованиях с использованием Excel / С.Н. Лапач, А.В. Чубенко, П.Н. Бабич. – 2 –е изд., перераб. и доп. – К.: МОРИОН, 2001. – 408 с.

Практичне заняття 4. Статистична обробка даних. Статистичні методи обробки результатів дослідження в електронній таблиці EXCEL.

Основні питання / ключові слова: Обчислення за допомогою функцій EXCEL точкових оцінок, параметрів розсіювання та додаткових характеристик статистичного ряду. Обчислення якісних показників (бінарних/дихотомічних, порядкових/рангових) за допомогою функцій EXCEL. Обчислення статистичних критеріїв для перевірки статистичних гіпотез за допомогою функцій EXCEL: перевірка статистичної гіпотези для двох залежних (пов'язаних) вибірок при нормальному розподілу даних у кожній вибірці (імовірність, яка відповідає t-тесту Стьюдента); перевірка статистичної гіпотези для двох незалежних

(непов'язаних) вибірок при нормальному розподілу даних у кожній вибірці (імовірність, яка відповідає t-тесту Стюдента); перевірка гіпотези про рівність якісних показників.

Рекомендована література

1. Костюкевич В.М. Основи науково-дослідної роботи магістрантів та аспірантів у вищих навчальних закладах (спеціальність: 017 Фізична культура і спорт): навчальний посібник / В.М. Костюкевич, В.І. Воронова, О.А. Шинкарук, О.В. Борисова; за заг. ред. В.М. Костюкевича. – Вінниця : ТОВ «Нілан – ЛТД», 2016. – 554 с.

2. Мінцер О. П. Оброблення клінічних і експериментальних даних у медицині: навч. пос. для студ. / О. П. Мінцер, Ю. В. Вороненко, В. В. Власов. – К.: Вища школа, 2003. – 350 с. – (Інформаційні технології в охороні здоров'я і практичній медицині : у 10-и кн./ О.П. Мінцер; кн. 5).

3. Трухачева Н.В. Математическая статистика в медико-биологических исследованиях с применением пакета Statistica / Н.В. Трухачева. – Москва: ГЭОТАР-Медиа, 2012. – 384 с.

4. Реброва О.Ю. Статистический анализ медицинских данных. Применение пакета прикладных программ STATISTICA / О.Ю. Реброва. – М.: Медиа Сфера, 2002. – 312 с.

5. Лапач С.Н. Статистические методы в медико-биологических исследованиях с использованием Excel / С.Н. Лапач, А.В. Чубенко, П.Н. Бабич. – 2 –е изд., перераб. и доп. – К.: МОРИОН, 2001. – 408 с.

Практичне заняття 5. Аналіз залежностей. Кореляційний і регресійний аналізи.

Основні питання / ключові слова: Загальні уявлення про залежність показників. Кореляційний аналіз. Аналіз асоціацій. Кореляція, асоціація і причинно-наслідкові зв'язки. Проведення кореляційного аналізу за допомогою функції EXCEL.

Рекомендована література

1. Костюкевич В.М. Основи науково-дослідної роботи магістрантів та аспірантів у вищих навчальних закладах (спеціальність: 017 Фізична культура і спорт): навчальний посібник / В.М. Костюкевич, В.І. Воронова, О.А. Шинкарук, О.В. Борисова; за заг. ред. В.М. Костюкевича. – Вінниця : ТОВ «Нілан – ЛТД», 2016. – 554 с.

2. Мінцер О. П. Оброблення клінічних і експериментальних даних у медицині: навч. пос. для студ. / О. П. Мінцер, Ю. В. Вороненко, В. В. Власов. – К.: Вища школа, 2003. – 350 с. – (Інформаційні технології в охороні здоров'я і практичній медицині : у 10-и кн./ О.П. Мінцер; кн. 5).

3. Трухачева Н.В. Математическая статистика в медико-биологических исследованиях с применением пакета Statistica / Н.В. Трухачева. – Москва: ГЭОТАР-Медиа, 2012. – 384 с.

4. Реброва О.Ю. Статистический анализ медицинских данных. Применение пакета прикладных программ STATISTICA / О.Ю. Реброва. – М.: Медиа Сфера, 2002. – 312 с.

5. Лапач С.Н. Статистические методы в медико-биологических исследованиях с использованием Excel / С.Н. Лапач, А.В. Чубенко, П.Н. Бабич. – 2 –е изд., перераб. и доп. – К.: МОРИОН, 2001. – 408 с.

Семінар 3. Обґрунтування і прийняття рішень за результатами математико-статистичного аналізу одержаних даних. Висновки.

Основні питання / ключові слова: Результати наукового дослідження. Формування висновків. Наукова новизна одержаних результатів. Аргументації в науковому дослідженні. Доводи і факти. Правила і помилки аргументації.

Рекомендована література

1. Костюкевич В.М. Основи науково-дослідної роботи магістрантів та аспірантів у вищих навчальних закладах (спеціальність: 017 Фізична культура і спорт): навчальний посібник / В.М. Костюкевич, В.І. Воронова, О.А. Шинкарук, О.В. Борисова; за заг. ред. В.М. Костюкевича. – Вінниця : ТОВ «Нілан – ЛТД», 2016. – 554 с.

2. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посіб. / П.М. Григоруку, Н.А. Хрущ. – К.: Видавничий дім «Конкорд», 2017. – 206 с.

3. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 352 с.

4. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник / Г.С. Цехмістрова. - Київ: Видавничий Дім «Слово», 2004. - 240 с.

5. Мінцер О. П. Оброблення клінічних і експериментальних даних у медицині: навч. пос. для студ. / О. П. Мінцер, Ю. В. Вороненко, В. В. Власов. – К.: Вища школа, 2003. – 350 с. – (Інформаційні технології в охороні здоров'я і практичній медицині : у 10-и кн./ О.П. Мінцер; кн. 5).

Змістовий модуль 3. Оформлення результатів наукового дослідження. Наукові роботи (наукові публікації, магістерська робота)

Семінар 4. Наукова публікація. Види. Вимоги до наукових публікацій.

Основні питання / ключові слова: Сутність наукової публікації, її основні види, функції, кількість і обсяг. Наукова монографія, наукова стаття, тези наукової доповіді. Реферат. Доповідь. Методика написання наукового тексту. Одиниці обчислення обсягу наукової роботи. Вимоги до структури і тексту наукової статті. Особливості цитування. Методика підготовки та оформлення публікацій. Форми звітності при науковому дослідженні та апробації результатів дослідження.

Рекомендована література

1. Костюкевич В.М. Основи науково-дослідної роботи магістрантів та аспірантів у вищих навчальних закладах (спеціальність: 017 Фізична культура і спорт): навчальний посібник / В.М. Костюкевич, В.І. Воронова, О.А. Шинкарук, О.В. Борисова; за заг. ред. В.М. Костюкевича. – Вінниця : ТОВ «Нілан – ЛТД», 2016. – 554 с.

2. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 352 с.

3. Рассоха І. М. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» для студентів 5 курсу денної форми навчання освітнього-кваліфікаційного рівня «магістр» спеціальностей 8.050106, 8.03050901 “Облік і аудит”, 8.050201 “Менеджмент організацій”, 8.03060101 “Менеджмент організацій і адміністрування (за видами економічної діяльності)” / І. М. Рассоха; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 76 с.

4. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник / Г.С. Цехмістрова. - Київ: Видавничий Дім «Слово», 2004. - 240 с.

5. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посіб. / П.М. Григоруk, Н.А. Хрущ. – К.: Видавничий дім «Конкорд», 2017. – 206 с.

Семінар 5. Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження.

Основні питання / ключові слова: Форми завершення наукових досліджень у вищих навчальних закладах освіти. Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження, випускна науково-дослідна робота для отримання академічного ступеня магістра. Основні завдання, магістерської роботи. Структура магістерської роботи. Основні складові магістерської роботи: актуальність, мета і завдання; план виконання; використання сучасних методів дослідження, бібліографічний пошук, обробка, аналізування, синтез та обговорення отриманих даних, оформлення результатів, висновки. Порядок виконання і захисту магістерської роботи: обрання та затвердження теми дослідження, призначення наукового керівника, складання плану виконання, організація і проведення роботи (пошук і аналіз літературних джерел, підготовка протоколу дослідження – методів обстеження досліджуваних, збір фактичного матеріалу, підготовка зібраних даних до внесення та внесення в електронні таблиці чи бази даних, обробка даних дослідження, аналіз та обговорення результатів дослідження, формування висновків, визначення новизни дослідження), написання роботи, рецензування, проведення обговорення роботи, допуск до захисту і організація захисту магістерської роботи.

Рекомендована література

1. Костюкевич В.М. Основи науково-дослідної роботи магістрантів та аспірантів у вищих навчальних закладах (спеціальність: 017 Фізична культура і спорт): навчальний посібник / В.М. Костюкевич, В.І. Воронова, О.А. Шинкарук, О.В. Борисова; за заг. ред. В.М. Костюкевича. – Вінниця : ТОВ «Нілан – ЛТД», 2016. – 554 с.

2. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 352 с.

3. Рассоха І. М. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» для студентів 5 курсу денної форми навчання освітнього-кваліфікаційного рівня «магістр» спеціальностей 8.050106, 8.03050901 “Облік і аудит”, 8.050201 “Менеджмент організацій”, 8.03060101 “Менеджмент

організацій і адміністрування (за видами економічної діяльності)” / І. М. Рассоха; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 76 с.

4. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник / Г.С. Цехмістрова. - Київ: Видавничий Дім «Слово», 2004. - 240 с.

5. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посіб. / П.М. Григоров, Н.А. Хрущ. – К.: Видавничий дім «Конкорд», 2017. – 206 с.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	3	3	2	2		
Відвідування семінарських	1	1	1	2	2	2	2
Відвідування практичних занять	1			5	5		
Робота на семінарському занятті	10	1	10	2	20	2	20
Робота на практичному занятті	10			5	50		
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)							
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	7	1	3
Виконання модульної роботи	25						
Виконання ІНДЗ							
	Разом		19		86		25
Максимальна кількість балів : 130							
Розрахунок коефіцієнта : $130 / 100 = 1,30$							

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

Змістовий модуль теми курсу	Академічний контроль	Бали
Змістовий модуль 1. Наука як сфера людської діяльності. Загальні поняття. Методологія і методи наукових досліджень (18 год.)		
Наукові дослідження. Загальна характеристика. Методологія. Етапи. (4 год) Методологія і методи наукових досліджень. (4 год) Інформаційне забезпечення наукового дослідження. (10 год)	Поточний	5
Змістовий модуль 2. Технологія (організація і проведення) наукових досліджень. Опрацювання результатів дослідження (26 год.)		
Організація та проведення наукового дослідження. Експериментальне дослідження в фізичній терапії /реабілітації, ерготерапії. (2 год) Методи і види досліджень у фізичній терапії /реабілітації, ерготерапії. Метрологічний контроль методів досліджень. (2 год) Фактичні дані як результати проведення дослідження. Збір, систематизація, підготовка до опрацювання. (2 год) Статистична обробка даних. Основні поняття математичної статистики. Поняття вибірки. Основні характеристики описової статистики вибірки. (8 год) Статистична обробка даних. Загальна характеристика методів статистичного аналізу. Перевірка статистичних гіпотез. (4 год) Статистична обробка даних. Статистичні методи обробки результатів дослідження в електронній таблиці EXCEL. (4 год) Аналіз залежностей. Кореляційний і регресійний аналізи. (2 год) Обґрунтування і прийняття рішень за результатами математико-статистичного аналізу одержаних даних. Висновки. (2 год)	Поточний	7
Змістовий модуль 3. Оформлення результатів наукового дослідження. Наукові роботи (наукові публікації, магістерська робота) (10 год.)		
Наукова публікація. Види. Вимоги до наукових публікацій. (4 год) Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження. (6 год)	Поточний	3
Всього: 54 годин		15

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Форма контролю — модульне письмове тестування.

Критерії оцінювання модульного письмове тестування:

Оцінка	Кількість балів
Відмінно <i>Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок</i>	24 - 25
Дуже добре <i>Вище середнього рівня з кількома помилками</i>	21 - 23
Добре <i>В загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок</i>	18 – 20
Задовільно <i>Непогано, але зі значною кількістю недоліків</i>	13 – 17
Достатньо <i>Виконання задовольняє мінімальним критеріям</i>	10 -13
Незадовільно <i>З можливістю повторного складання</i>	6 – 9
Незадовільно <i>З обов'язковим повторним курсом</i>	1-5

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Форма контролю — залік.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.

1. Розкрийте процес пізнання, його види та структуру, понятійний апарат.
2. Охарактеризуйте науку як форму діяльності. Опишіть зміст і функції науки. Наведіть класифікацію науки.
3. Розкрийте методологічні підходи до наукових досліджень.
4. Розкажіть про організацію наукової діяльності в Україні та в вищих навчальних закладах, нормативно-правову базу у сфері науки.
5. Дайте визначення наукового дослідження. Розкрийте загальну методологію наукових досліджень.

6. Розкрийте суть і основні етапи наукових досліджень.
7. Дайте визначення та розкрийте поняття ефективності наукових досліджень.
8. Дайте характеристику наукового дослідження: методологія, види та функції.
9. Розкрийте методи наукових досліджень, наведіть їх класифікацію. Опишіть методи емпіричного та теоретичного дослідження.
10. Розкрийте експеримент та його характерні особливості в процесі дослідження у фізичній терапії/реабілітації.
11. Наведіть та розкрийте стадії наукового дослідження: організаційна, дослідна, узагальнення, апробація, реалізація результатів.
12. Розкрийте поняття, терміни та роль інформації в проведенні наукових досліджень. Наведіть види та галузі інформації. Розкрийте поняття первинної і вторинної інформація у науковому дослідженні.
13. Опишіть сучасні джерела інформації, інформаційно-пошукові системи бібліотек та установ науково-технічної інформації.
14. Розкрийте техніку (процедуру) роботи з науковою літературою. Опишіть оформлення бібліографічного опису літератури та списку використаних джерел в процесі наукового дослідження.
15. Наведіть вимоги до наукового дослідження.
16. Наведіть та розкрийте етапи наукового дослідження.
17. Розкрийте сутність та охарактеризуйте експеримент як вид наукового дослідження в фізичній терапії /реабілітації, ерготерапії.
18. Розкрийте вплив особистісних якостей дослідника на результативність наукового дослідження.
19. Наведіть та опишіть методи досліджень у фізичній терапії / реабілітації, ерготерапії. Наведіть вимоги до них.
20. Наведіть та опишіть види досліджень у фізичній терапії / реабілітації, ерготерапії. Опишіть особливості проведення досліджень у фізичній терапії /реабілітації, ерготерапії.
21. Розкрийте суть та особливості метрологічного контролю методів дослідження у фізичній терапії /реабілітації, ерготерапії.
22. Опишіть особливості планування та проведення дослідження людини. Параметри про людину. Охарактеризуйте біологічні дані.
23. Дайте визначення та охарактеризуйте випадкові величини. Наведіть типи біологічних ознак. Опишіть кількісні та якісні біологічні ознаки.
24. Охарактеризуйте форми обліку результатів спостережень, паперові та електронні носії біологічних даних. Опишіть збір, занесення та зберігання біологічних даних в електронних базах даних.
25. Охарактеризуйте вибірку даних, генеральну і вибіркову сукупність. Репрезентативність вибірки. Розкрийте формування вибірки, методи рандомізації (випадкового відбору).
26. Опишіть біологічні ознаки як статистичні ряди даних. Дайте характеристику статистичних рядів. Розкрийте розподіл випадкових величин у вибірці.

27. Розкрийте інтервальні оцінки випадкової величини: довірливий інтервал, межі довірливого інтервалу.
28. Охарактеризуйте довірливу імовірність, статистичну значущість, надійність результатів дослідження.
29. Опишіть якісні величини вибірки: характеристика, опис та подання. Наведіть обчислення абсолютних і відносних частот.
30. Розкрийте поняття обсягу вибірки. Наведіть розрахунок необхідного обсягу вибірки.
31. Розкрийте загальні принципи, завдання та методи статистичного аналізу.
32. Розкрийте статистичне порівняння вибірок (груп дослідження) за допомогою довірливого інтервалу.
33. Розкрийте статистичне порівняння вибірок (груп дослідження) шляхом перевірки статистичних гіпотез. Поняття про статистичні гіпотези.
34. Розкрийте статистичне порівняння вибірок (груп дослідження) шляхом перевірки статистичних гіпотез при нормальному розподілі статистичних рядів.
35. Розкрийте статистичне порівняння вибірок (груп дослідження) шляхом перевірки статистичних гіпотез при ненормальному розподілі статистичних рядів.
36. Опишіть обчислення за допомогою функцій EXCEL точкових оцінок, параметрів розсіювання та додаткових характеристик статистичного ряду (навести вбудовані функції)..
37. Опишіть обчислення якісних показників (бінарних/дихотомічних, порядкових/рангових) за допомогою функцій EXCEL (навести вбудовані функції)..
38. Опишіть обчислення статистичних критеріїв для перевірки статистичних гіпотез за допомогою функцій EXCEL (навести вбудовані функції).
39. Наведіть загальні уявлення про залежність показників. Опишіть кореляційний аналіз, аналіз асоціацій. Кореляція, асоціація і причинно-наслідкові зв'язки.
40. Опишіть обчислення кореляційного аналізу за допомогою функції EXCEL (навести вбудовані функції).
41. Дайте характеристику результатів наукового дослідження. Розкрийте процедуру формування висновків. Наукова новизна одержаних результатів.
42. Розкрийте аргументацію в науковому дослідженні. Опишіть доводи і факти. Наведіть правила і помилки аргументації.
43. Розкрийте сутність наукової публікації, її основні види, функції, кількість і обсяг. Наведіть одиниці обчислення обсягу наукової роботи.
44. Наведіть вимоги до структури і тексту наукової статті. Особливості цитування.
45. Охарактеризуйте магістерську роботу як кваліфікаційне дослідження. Опишіть основні завдання, структуру та складові магістерської роботи.
46. Розкрийте планування, порядок виконання та організація захисту магістерської роботи.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно <i>Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок</i>	90-100
Дуже добре <i>Вище середнього рівня з кількома помилками</i>	82-89
Добре <i>В загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок</i>	75-81
Задовільно <i>Непогано, але зі значною кількістю недоліків</i>	69-74
Достатньо <i>Виконання задовольняє мінімальним критеріям</i>	60-68
Незадовільно <i>З можливістю повторного складання</i>	35-59
Незадовільно <i>З обов'язковим повторним курсом</i>	1-34

7. Навчально-методична картка дисципліни

Разом 90 год.: лекції - 10 год., семінари – 10 год, практ. заняття - 10 год., самостійна робота - 54 год., модульн. контроль - 6 год., залік.

Модулі	ЗМ 1. Наука як сфера людської діяльності. Загальні поняття. Методологія і методи наукових досліджень (19 бали)		
Лекції	1	2	3
Теми лекцій	Характеристика науки як форми наукової діяльності. Методологічні підходи до наукових досліджень. Наука в Україні.	Наукові дослідження. Загальна характеристика. Методологія. Етапи.	Методологія і методи наукових досліджень.
Лекції, відвід. (бали)	1	1	1
Семінари	1		
Теми семінарів	Інформаційне забезпечення наукового дослідження.		
Робота на практ. зан.+відвід. (бали)	10+1		
Самост. роб. (бали)	5		
Види пот. контр. (бали)	Мод. контр. робота №1 (25 б.)		
Підсум. контроль			

Модулі	ЗМ 2. Технологія (організація і проведення) наукових досліджень. Опрацювання результатів дослідження (86 бали)			
Лекції	4		5	
Теми лекцій	Організація та проведення наукового дослідження. Експериментальне дослідження в фізичній терапії /реабілітації, ерготерапії.		Методи і види досліджень у фізичній терапії /реабілітації, ерготерапії. Метрологічний контроль методів досліджень.	
Лекції, відвід. (бали)	1		1	
Семінари	2		3	
Теми семінарів	Фактичні дані як результати проведення дослідження. Збір, систематизація, підготовка до опрацювання.		Обґрунтування і прийняття рішень за результатами математико-статистичного аналізу одержаних даних. Висновки.	
Робота на семін-ах + відвід. (бали)	10+1		10+1	
Практичні заняття	1-2	3	4	5
Теми практичних занять	Статистична обробка даних. Основні поняття математичної статистики. Поняття вибірки. Основні характеристики описової статистики вибірки.	Статистична обробка даних. Загальна характеристика методів статистичного аналізу. Перевірка статистичних гіпотез.	Статистична обробка даних. Статистичні методи обробки результатів дослідження в електронній таблиці EXEL.	Аналіз залежностей. Кореляційний і регресійний аналізи.
Робота на практич. зан.+відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1	10+1
Самост. роб. (бали)	5			
Види пот. контр. (бали)	Мод. контр. робота №1 (25 б.)			
Підсум. контроль				

Модулі	ЗМ 3. Оформлення результатів наукового дослідження. Наукові роботи (наукові публікації, магістерська робота) (25 бали)	
Лекції		
Теми лекцій		
Лекції, відвід. (бали)		
Семінари	4	5
Теми семінарів	Наукова публікація. Види. Вимоги до наукових публікацій.	Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження.
Робота на семін-ах + відвід. (бали)	10+1	10+1
Самост. роб. (бали)	5	
Види пот. контр. (бали)	Мод. контр. робота №1 (25 б.)	
Підсум. контроль		

8. Рекомендовані джерела

Основна:

1. Костюкевич В.М. Основи науково-дослідної роботи магістрантів та аспірантів у вищих навчальних закладах (спеціальність: 017 Фізична культура і спорт): навчальний посібник / В.М. Костюкевич, В.І. Воронова, О.А. Шинкарук, О.В. Борисова; за заг. ред. В.М. Костюкевича. – Вінниця : ТОВ «Нілан – ЛТД», 2016. – 554 с.
2. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 352 с.
3. Рассоха І. М. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» для студентів 5 курсу денної форми навчання освітнього-кваліфікаційного рівня «магістр» спеціальностей 8.050106, 8.03050901 “Облік і аудит”, 8.050201 “Менеджмент організацій”, 8.03060101 “Менеджмент організацій і адміністрування (за видами економічної діяльності)” / І. М. Рассоха; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 76 с.
4. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник / Г.С. Цехмістрова. - Київ: Видавничий Дім «Слово», 2004. - 240 с.
5. Костюкевич В.М. Основи науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти за ступенями магістра та доктора філософії (спеціальність: 017 Фізична культура і спорт): навчальний посібник / В.М. Костюкевич, О.А. Шинкарук, В.І. Воронова, О.В. Борисова; за заг. ред. В.М. Костюкевича, О.А. Шинкарук. – Київ: КНТ, 2018. – 634 с.
6. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посіб. / П.М. Григорук, Н.А. Хрущ. – К.: Видавничий дім «Конкорд», 2017. – 206 с.
7. Медведєва В.М. Основи наукових досліджень: практикум / В.М. Медведєва. – Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 84 с.
8. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник / В.М. Шейко, Н.М. Кушнарєнко. – 5-те вид., стер. – К.: Знання, 2006. – 307 с.
9. Бірта Г.О. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. / Г.О. Бірта, Ю.Г. Бургу. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 142 с.
10. С. Гланц. Медико-биологическая статистика. Пер. с англ. – М.: Практика, 1998. – 459 с.
11. Мінцер О. П. Оброблення клінічних і експериментальних даних у медицині: навч. пос. для студ. / О. П. Мінцер, Ю. В. Вороненко, В. В. Власов. – К.: Вища школа, 2003. – 350 с. – (Інформаційні технології в охороні здоров'я і практичній медицині : у 10-и кн./ О.П. Мінцер; кн. 5).
12. Трухачева Н.В. Математическая статистика в медико-биологических исследованиях с применением пакета Statistica / Н.В. Трухачева. – Москва: ГЭОТАР-Медиа, 2012. – 384 с.
13. Реброва О.Ю. Статистический анализ медицинских данных. Применение пакета прикладных программ STATISTICA / О.Ю. Реброва. – М.: Медиа Сфера, 2002. – 312 с.

14. Лапач С.Н. Статистические методы в медико-биологических исследованиях с использованием Excel / С.Н. Лапач, А.В. Чубенко, П.Н. Бабич. – 2 –е изд., перераб. и доп. – К.: МОРИОН, 2001. – 408 с.

15. Деделюк Н.А. Наукові методи дослідження у фізичному вихованні : навч. посіб. для студ. / Н.А. Деделюк. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. – 184 с.

Додаткова:

1. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: Навч. посібник / О.В. Крушельницька. - К.: Кондор, 2003. - 192 с.

2. Філіпенко А.С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій: Посібник. – К.: Академвидав, 2004. – 208 с.

3. Єріна А.М. Методологія наукових досліджень: Навчальний посібник. – К., 2004. – 212 с.

4. Закон України "Про наукову та науково-технічну діяльність" № 1977-ХІІ від 13 грудня 1991 року із змінами та доповненнями.

5. Закон України "Про вищу освіту" №2984-ІІІ від 17 січня 2002 року із змінами та доповненнями.

6. Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня [Текст]: (методичні поради) / автор-упоряд. Л. А. Пономаренко. — 3-є вид., випр. і доп. — К.: Толока, 2007. — 80 с.

7. ГОСТ 7.11–2004. Сокращение слов и словосочетаний на иностранных европейских языках в библиографическом описании [Текст]. — Введ. 01.07.2005. — М.: Изд-во стандартов, 2005. — 212 с. — (Система стандартов по информации, библиотечному и издательскому делу).

8. ДСТУ 3582-97. Скорочення слів в українській мові. Загальні вимоги та правила [Текст]: чинний від 01.07.1998. — К.: Держстандарт України, 1998. — 27 с.

9. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис: загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.1–2003, ІДТ). — Видання офіційне. — К.: Держспоживстандарт України, 2007. — 124 с. — (Система стандартів з інформації, бібліотечної і видавничої справи).

10. Кузин Ф. А. Магистерская диссертация [Текст] / Ф. А. Кузин. — М.: [б.и.], 1997. — 57 с.

11. Леонов В. П. Реферирование и аннотирование научной литературы [Текст] / В. П. Леонов. — Новосибирск: [б.и.], 1986. — 124 с.